

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadınların yaşadıkları ayrımcılık ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını teklif ve arz ederim. 08.03.2019

① **Filiz Kerestecioğlu**
Ankara Milletvekili

ÖZET

Kadın haklarını geliştirmek ve korumak için Türkiye’nin imza attığı çok sayıda sözleşmeye rağmen, başta İstanbul Sözleşmesi ve CEDAW ile belirlenmiş esaslara aykırı hareket edilmiş, Türkiye’de kadınlara yönelik eşitsizlik ve ayrımcılık son yıllarda daha da derinleşmiştir.

2025 yılında tüm üye ülkelerde cinsiyet eşitliğini yüzde 25 oranında iyileştirmeyi hedefleyen OECD’nin geleceğe yönelik projeksiyonunda Türkiye bu hedefi yakalamaya en uzak ülkeler arasında yer almıştır. Dünya Ekonomik Forumu’nun 2018 Cinsiyet Eşitliği Raporu’na göre Türkiye, kadın-erkek eşitliği konusunda 149 ülke arasında 130’ncu sıradadır.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2018 Kasım ayı Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; erkeklerin istihdama katılım oranı %65.1 iken kadınların istihdama katılım oranı yalnızca %29.1’dir. Yani her 10 kadından sadece 3’ü istihdam içerisinde yer alabilmektedir. Kadın istihdamını artırmak ve kadınların güvenceli ve insanca işlerde çalışmasını sağlamak için çalışma saatlerinin kısaltılması, ev içi bakım hizmetlerinin yaygın ve ücretsiz kreşler ile sosyal

hizmetler yoluyla kamulaştırılması, kız çocuklarının ve kadınların eğitimin her alanında teşvik edilmesi, işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmesi, eşit işe eşit ücret ilkesinin bir kanuni zorunluluk haline getirilmesi ve herkes için insanca ve güvenceli iş koşullarının sağlanması gerekmektedir.

Diğer yandan ayrımcı ve cinsiyetçi içerik ve uygulamalar, 2018-2019 eğitim müfredatında devam ettirilmiştir. Yapılması gereken, eğitimin cinsiyet eşitliğini teşvik edici bir içeriğe kavuşturulması, kız çocuklarının mühendislik, bilim ve teknoloji alanlarında da meslek seçmeye teşvik edilmesi ve kız çocuklarını Aladağ'daki gibi yurt yangınlarında kaybetmememiz için özellikle kız çocuklarının okullaşma oranını önemli ölçüde artıran yerinde eğitimin yaygınlaştırılmasıdır.

Kadınların toplumda eşit ve özgürce var olabilmelerinin önündeki en büyük engellerden bir diğeri, kadına yönelik erkek şiddetidir. Bianet'in yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlediği haberlere göre, erkekler, 2018'de en az 255 kadını, aralarında üç bebeğin de olduğu en az 20 çocuğu öldürmüştür. Erkek şiddetiyle mücadele etmek için kadınları güçlendiren politikalar izlenmeli, şiddete uğrayan veya şiddet tehdidi altındaki kadınlar derhal korumaya alınmalı, cezasızlıkla mücadele edilmeli, sığınakların sayısı artırılmalı ve koşulları iyileştirilmeli, kadınların hayatlarına yeniden başlayabilmelerine olanak verecek programlar geliştirilmeli, cinsel şiddet merkezleri açılmalı, kadına yönelik erkek şiddetine karşı bütünlüklü bir siyaset oluşturulmalı ve kamuoyuna kadın erkek eşitliğini destekleyen açık bir mesaj vermelidir.

Siyasetçilerin kadın erkek eşitliğini vurgulayan söylemleri de kritik önem taşımaktadır. Ne var ki, Türkiye'de kadınlar, siyasetçilerin ve kamu görevlilerinin cinsiyetçi ve ayrımcı sözlerine maruz kalmaktadırlar. Oysa siyasi liderlerin ve kamuyu etkileyen kişilerin sürekli kadın erkek eşitliğine vurgu yapması, ayrımcı söylemlerden kaçınması gerekmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği hedefi de kasıtlı biçimde terk edilmektedir. Kadınları "erkeğe saygılı eşler" olarak tanımlayan İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından onaylanarak TBMM'ye gönderilmiş, aynı dönemde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi'ni durdurarak, Tutum Belgesini web sitesinden kaldırmıştır. Oysa, Türkiye'nin imzacı olduğu CEDAW ile İstanbul Sözleşmesi'nde açıkça işaret edildiği gibi kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın temelinde kadın erkek eşitsizliği vardır ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu sözleşmelere taraf ülkeler kadın erkek eşitliğini tesis etmeyi taahhüt etmiştir.

Kadın erkek eşitliğine yönelik politikaların geliştirilebilmesi için ise kadınların siyasete katılımları büyük önem taşımaktadır. Karar mekanizmalarına ve hayatın her alanına kadınların daha fazla katılımını sağlayabilmek, fiili eşitlik ve özgürlüğün gerçekleşmesi için nelerin yapılması gerektiğinin araştırılması zorunludur.

Tüm bu politikaları geliştirmesi gereken kurumların başında gelen Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ise kadınların özgürlüğü ve eşitliği için mücadele etmek yerine kadınların haklarını sınırlandırmak pahasına muhafazakar aile yapısını güçlendirmeye ve dini vakıflarla protokoller imzalamaya odaklanmıştır. Bu nedenle, kadınların yaşadıkları ayrımcılık ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin her yönüyle araştırılarak ivedilikle bir yol haritası oluşturmak üzere Meclisteki her partiden eşit oranda milletvekilin temsil edildiği bir araştırma komisyonunun kurulması büyük önem arz etmektedir.

GEREKÇE

Kadın haklarını geliştirmek ve korumak için Türkiye'nin imza attığı çok sayıda sözleşmeye rağmen, başta İstanbul Sözleşmesi ve CEDAW ile belirlenmiş esaslara aykırı hareket edilmiş, Türkiye'de kadınlara yönelik eşitsizlik ve ayrımcılık son yıllarda daha da derinleşmiştir.

Türkiye'de 2019 yılına geldiğimizde toplumsal her alanda kadınlar ile erkeklerin eşit oranda temsil edilmesi ve eşit haklardan yararlanması gerekirken rakamlar eşitlikte ilerleme kaydedemediğimizi göstermektedir. 2025 yılında tüm üye ülkelerde cinsiyet eşitliğini yüzde 25 oranında iyileştirmeyi hedefleyen OECD'nin geleceğe yönelik projeksiyonunda Türkiye bu hedefi yakalamaya en uzak ülkeler arasında yer almıştır. Dünya Ekonomik Forumu'nun açıkladığı 2018 Cinsiyet Eşitliği Raporu'na göre Türkiye, kadın-erkek eşitliği konusunda 149 ülke arasında 130'ncu sıradadır. Rapora göre, Türkiye'de kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması için 108 yıl, erkeklerle eşit ücrete sahip olması için ise 202 yıl geçmesi gerekmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2018 Kasım ayı Hanehalkı İlgücü araştırması sonuçlarına göre; erkeklerin istihdama katılım oranı %65.1 iken kadınların istihdama katılım oranı yalnızca %29.1'dir. Yani her 10 kadından sadece 3'ü istihdam içerisinde yer alabilmektedir. Görüldüğü gibi, kadınların yarısından fazlası ne bir işte çalışıyor ne de eğitimine devam edebilmektedir. Fakat istihdam oranı maalesef güvenceli ve insanca işlerde çalışan kadınların oranını yansıtmamaktadır. Örneğin Evde Bakım Yardımı alan kadınlar da, "toplum yararına çalışma"

programındaki kadınlar da, küçük aile işletmelerinde çalışan kadınlar da evde parça başı işler yapan kadınlar da istihdamda görünmektedir. Kadınlar, tarım ve hizmet sektörü gibi güvencesiz iş kollarında yoğunlaşmıştır. Yani kadınlar arasında güvenceli, tam zamanlı, insanca işlerde çalışanlar hesaplandığında bu oran daha da düşmektedir. Türkiye, kadın çalışanların erkek çalışanlara oranla saat başına daha az ücret kazandığı ülkeler sıralamasında ise Meksika'nın ardından sondan ikinci sıradadır.

Kadın istihdamını artırmak ve kadınların güvenceli ve insanca işlerde çalışmasını sağlamak için çalışma saatlerinin kısaltılması, ev içi bakım hizmetlerinin yaygın ve ücretsiz kreşler ile sosyal hizmetler yoluyla kamulaştırılması, kız çocuklarının ve kadınların eğitimin her alanında teşvik edilmesi, işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmesi, eşit işe eşit ücret ilkesinin bir kanuni zorunluluk haline getirilmesi ve herkes için insanca ve güvenceli iş koşullarının sağlanması gerekmektedir.

Diğer yandan ayrımcı ve cinsiyetçi içerik ve uygulamalarla dolu olan eğitim müfredatı, 2018-2019 eğitim müfredatı ile birlikte daha da gerilemiştir. Bu müfredat ile ayrımcı toplumsal cinsiyet rolleri pekiştirilmektedir. Özellikle 15 Temmuz sonrası, okullarda kız ve erkek çocuklara cinsiyetçi rollerin dağıtıldığı oyunlar yaygınlaştırılmıştır. Kadınlar, ev işleri, çocuk, hasta, yaşlı bakımı gibi ev içi emek süreçlerinden sorumlu tutularak cinsiyetçi işbölümü güçlendirilmekte ve "Erkekler güç ve kuvvet yönünden daha ileri olduğundan" gibi tanımlamalarla toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin "insanın fıtratında" olduğu şeklindeki yanlış yargı pekiştirilmektedir. 2012 yılında zorunlu eğitimi üç kademeli, 4+4+4 şeklinde 12 yıla çıkaran ve kesintili hale getiren uygulama da kız öğrencilerin lise eğitimlerine evde devam etmelerine sebep olmuştur. Karma eğitimin ve çocukların sosyalleşmesinin teşvik edilmesi, okulların cinsel taciz ve şiddetten arındırılması gerekirken, okula devam edemeyen kız öğrencilerin erken yaşta evlendirildiği görülmektedir. Bugün yapılması gereken, eğitimin cinsiyet eşitliğini teşvik edici bir içeriğe kavuşturulması, kız çocuklarının mühendislik, bilim ve teknoloji alanlarında da meslek seçmeye teşvik edilmesi ve kız çocuklarını Aladağ'daki gibi yurt yangınlarında kaybetmememiz için özellikle kız çocuklarının okullaşma oranını önemli ölçüde artıran yerinde eğitimin yaygınlaştırılmasıdır.

Kadınların toplumda eşit ve özgürce var olabilmelerinin önündeki en büyük engellerden bir diğeri, kadına yönelik erkek şiddetidir. Bianet'in yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlediği haberlere göre, erkekler, 2018'de en az 255 kadını, aralarında üç bebeğin de olduğu en az 20 çocuğu öldürmüştür. Adli makamlardan saklanan, basına yansımayan, kaza veya intihar süsü verilen cinayetlerin de yaşandığını ve tablonun çok

daha endişe verici olduğunu biliyoruz. Avrupa Konseyi Parlamentosu'nun 1998'de çıkardığı tavsiye kararına göre her 7500 ile 10000 kişi arası nüfus için sığınma evlerinde bir kişinin kalabileceği yer olmalıdır. Oysa Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Temmuz 2017'de GREVIO'nun sorularına verdiği yanıtı göre, Türkiye'de 137 sığınaktaki toplam kapasite 3433'tür. Yani yaklaşık her 23 bin kişilik nüfus için sığınma evlerinde bir kişinin kalabileceği yer vardır. Türkiye gibi kadına yönelik şiddetin yoğun biçimde yaşandığı bir ülkede, ulaşılabilir sığınak sayısının minimum standardın üzerine çıkarılması gerekir. Fakat Türkiye'de, Belediye Kanunu'nun eski halinde yer alan 50 bin nüfuslu belediyelerin sığınak açmasını öngören madde, yeni Belediye Kanunu ile 100 bin kişiye çıkarılmıştır. Fakat Belediyeler bu zorunluluğa da uymamaktadır ve Türkiye'de sığınak sayısı oldukça yetersizdir. İstanbul Sözleşmesinde de ifade edildiği gibi, kadına yönelik şiddetin temelinde eşitsizlik yatar. Bu nedenle, erkek şiddetiyle mücadele etmek için kadınları güçlendiren politikalar izlenmeli, şiddete uğrayan veya şiddet tehdidi altındaki kadınlar derhal korumaya alınmalı, kadına yönelik şiddet davalarına kadına yönelik erkek şiddeti alanında uzmanlaşmış hakim, savcı ve avukatlar bakmalı, cezasızlıkla mücadele edilmeli, sığınakların sayısı artırılmalı ve koşulları iyileştirilmeli, kadınların hayatlarına yeniden başlayabilmelerine olanak verecek psiko sosyal destek hizmetleri sığınaklarda ve sığınak dışında kadınları güçlendirme amacıyla sağlanmalı, cinsel şiddet merkezleri açılmalı, hükümet kadına yönelik erkek şiddetine karşı bütünlüklü bir siyaset oluşturmalı ve kamuoyuna kadın erkek eşitliğini destekleyen net bir mesaj vermelidir.

Diğer yandan siyasetçilerin kadın erkek eşitliğini vurgulayan söylemleri kritik önem taşımaktadır. Ne var ki, Türkiye'de kadınlar, siyasetçilerin ve kamu görevlilerinin cinsiyetçi ve ayrımcı sözlerine maruz kalmaktadırlar. Bu ifadeler, toplumda kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığı artırmaktadır. AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Kadınla erkeği eşit konuma getirmek fitrata terstir" demiş, hükümete yakınlığıyla bilinen Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının düzenlediği "Uluslararası Kadın ve Adalet Zirvesi"nde "kadın-erkek eşitliği olmadığı" görüşünü tekrar etmiştir. Ne yazık ki onlarca benzer örnek vermek mümkündür. Bu söylemler, özellikle son dönemlerde gündelik hayatta, sokakta, kamusal her türlü alanda, kadınlara yönelik erkek şiddetinin ve tacizin fütursuzca artmasına neden olmuştur. Oysa siyasi liderlerin ve kamuyu etkileyen kişilerin sürekli kadın erkek eşitliğine vurgu yapması, ayrımcı söylemlerden kaçınması gerekmektedir. Bu konuya ilişkin Avrupa Konseyi Eşitlik ve Ayrımcılığa Karşı Komisyon tarafından hazırlanmakta olan "Büyüyen nefret söylemi ve nefret suçuyla

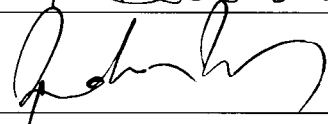
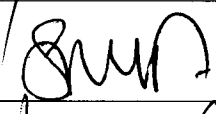
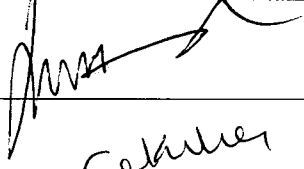
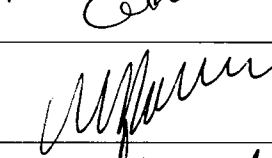
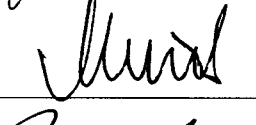
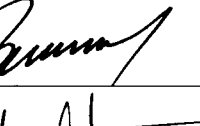
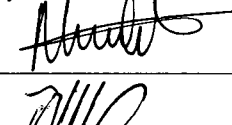
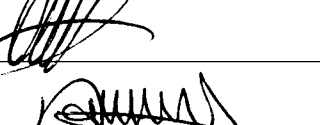
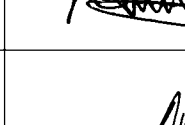
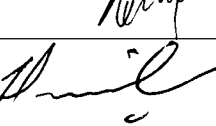
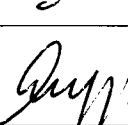
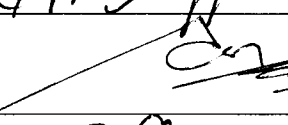
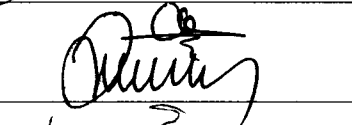
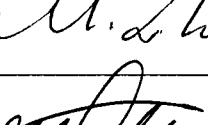
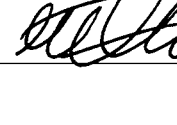
mücadeledeki siyasi liderlerin rolü” raporu da siyasi liderlerin söylemlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Ne var ki, bugün toplumsal cinsiyet eşitliği hedefi kasıtlı biçimde terk edilmektedir. Kadınları “erkeğe saygılı eşler” olarak tanımlayan İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından onaylanarak TBMM’ye gönderilmiş, aynı dönemde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesini durdurarak, Tutum Belgesini web sitesinden kaldırmıştır. Oysa, Türkiye’nin imzacı olduğu BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiyesi Sözleşmesi (CEDAW) ve İstanbul Sözleşmesinde açıkça işaret edildiği gibi kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın temelinde kadın erkek eşitsizliği vardır ve Türkiye’nin de aralarında bulunduğu sözleşmelere taraf ülkeler kadın erkek eşitliğini tesis etmeyi taahhüt etmiştir.

Kadın erkek eşitliğine yönelik politikaların geliştirilebilmesi için ise kadınların siyasete katılımları büyük önem taşımaktadır. Ne var ki, Halkların Demokratik Partisi %40 kadın milletvekili temsil oranıyla Meclis’te kadın sayısını önemli oranda yükseltmesine rağmen Meclis’te toplam kadın temsili yalnızca yüzde 17.48’dir. Bunun yanında Demokratik Bölgeler Partisi üyesi 97 kadın Belediye Eş Başkanının yerine de kayyımlar atanarak, Belediyelerindeki kadın temsiliyeti de neredeyse yok edilmiştir. Yaklaşan yerel seçimlerde de Belediye başkan ve meclis üyesi adaylarının baskın çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Örneğin, AKP’nin açıklanan toplam 1297 Belediye Başkan adayından sadece 24’ü kadın., Cumhuriyet Halk Partisi’nin ise 904 adayından 48 kadındır. HDP ise 172 belediyede kadın eşbaşkan aday olarak göstermiştir. Erkekliği öven öfke ve savaş siyaseti de kadınları siyasetten dışlamaktadır. Karar mekanizmalarında kadınların olması bu nedenle bunu sağlayabilmek, hayatın her alanına kadınların daha fazla katılımını sağlayabilmek özgürlüğün gerçekleşmesi için nelerin yapılabilmesinin araştırılması zorunludur.

Tüm bu politikaları geliştirmesi gereken kurumların başında gelen Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ise kadınların özgürlüğü ve eşitliği için mücadele etmek yerine muhafazakar aile yapısını güçlendirmeye ve dini vakıflarla protokoller imzalamaya odaklanmıştır. Bu nedenle, kadınların yaşadıkları ayrımcılık ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin her yönüyle araştırılarak ivedilikle bir yol haritası oluşturmak üzere Meclisteki her partiden eşit oranda milletvekilin temsil edildiği bir araştırma komisyonunun kurulması büyük önem arz etmektedir.

2

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
2	PERO DUNDAR	MARDİN	
3	RIDVAN TURAN	MERSİN	
4	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
5	MENSUR IŞIK	MUŞ	
6	GÜLISTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	
7	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	SİİRT	
8	SIDIK TAŞ	SİİRT	
9	NİMETULLAH ERDOĞMUŞ	ŞANLIURFA	
10	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
11	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
12	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
13	NURAN İMİR	ŞIRNAK	
14	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
15	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	
16	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	
17	MUAZZEZ ORHAN	VAN	
18	BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN	VAN	
19	MURAT SARISAÇ	VAN	
20	TAYİP TEMEL	VAN	

21